

Complexnummer: 522621

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Complexnaam

Oud-Katholieke Kerk St. Gertrudis

Aantal complexonderdelen

2

Monumentnummers van complexonderdelen

514248, 514258

Woonplaats

Utrecht

Gemeente

Utrecht

Provincie

Utrecht

Locatie van het hoofdobject

Willemsplantsoen 2, 3511 LA te Utrecht

Complexomschrijving

COMPLEXOMSCHRIJVING

Inleiding

KERK en PASTORIE, gebouwd resp. 1912 en 1914 naar ontwerp van architect E.G. Wentink ter vervanging van de voormalige schuilkerk van de Oud-Katholieken op deze plaats. Het complex is gesitueerd aan de noordoostzijde van het Willemsplantsoen en ten westen van de Mariaplaats. Noordelijk en zuidelijk van het complex grenst een rij aaneengesloten 19de eeuwse herenhuizen aan. De kerk is georiënteerd op een zd/w-nd/o as en wordt evenals de pastorie met tuin, van de straatzijde gescheiden door een laag muurtje met spijlenhek dat visueel voor een samenhang zorgt. Kerk en pastorie zijn tevens bouwkundig met elkaar verbonden door een tussenlid.

Het complex bestaat uit de twee onderdelen: 1. Kerk 2. Pastorie met tussenlid

Omschrijving

Het kerkgebouw is markant in het straatbeeld aanwezig vanwege de ten opzichte van de omringende, hoofdzakelijk laat 19de en vroeg 20ste eeuwse bebouwing afwijkende schaal, het nadrukkelijkst door de twee westelijke torens. De in de voorgevel van de pastorie voorkomende topgevel herhaalt in deze vorm de beëindiging van de middenas van het middenschip. Kerk en pastorie zijn gebouwd in de Mariahoek, een sinds de 17de eeuw katholiek centrum van de Noordelijke Nederlanden waar zich de kerk en Ste Mariekerk bevond

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

met pandhof, de Geerte schuilkerk en sinds de 18de eeuw de schuilkerk en begraafplaats van de Oud-Katholieke parochie.

Waardering

Van algemeen belang vanwege de architectuurhistorische waarde als goede en gave voorbeelden van een kerk en pastorie uit begin 20ste eeuw en tevens als onderdeel van het oeuvre van architect E.G. Wentink. Van cultuurhistorische waarde als uitdrukking van een typologische ontwikkeling, waarbij kerk en pastorie als centrum van kerkelijk leven tezamen tot stand kwamen. Van stedenbouwkundige waarde vanwege de ligging in het verstedelijkte gebied. Het complex bezit ensemble waarde door de samenhang van de onderdelen.

Monumentnummer*: 514248

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	17 mei 2001
Kadaster deel/nr	82638/163

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>
Utrecht	Utrecht	Utrecht

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Utrecht	C			8249

*Omschrijving***

Willemsplantsoen 2

Inleiding

In 1912 ter vervanging van de voormalige schuilkerk gebouwde Oud-Katholieke KERK (complexonderdeel 1) in neo-romaanse stijl naar ontwerp van E.G. Wentinck. De kerk geldt binnen de Oud-Katholieke eredienst als kathedraal.

Het kerkgebouw is gelegen met de westgevel aan het Willemsplantsoen en met aan de noordgevel de oorspronkelijke schuilkerk.

De kerk is ter herinnering aan de keizerlijke kerk Ste Marie, in neo-romaanse bouwstijl opgetrokken. Door de verbintenis van de neogotiek aan het roomse triumfalisme vond de neo-gotische bouwstijl uiteraard geen goedkeuring bij de Oud-Katholieke geloofsgemeenschap. Ter verfraaiing van het nieuwe kerkgebouw werd voor wat betreft de torens als voorbeeld genomen de kerk in Puissalcon (Fra); muurschilderingen triomfboog, San Apollinare in Classe (Ita); communiebank San Apre in Toscane; smeedijzeren hek van de doopkapel San Praxede (Rome) en de lichtkronen middenschip Dom te Aken (Dtsl).

Omschrijving

Driebeukige basiliek met westpartij met twee vierkante torens, tien traveeën lang schip, vijfzijdig gesloten koor en twee zij-absiden. Twee kleine traptorens aan weerszijden van de torens en één aan de noordzijde van het koor. In baksteen met natuurstenen detaillering opgetrokken westgevel bestaande uit een drie geledingen hoge topgevel, ingeklemd tussen twee vierkante torens. Drie portalen gezet in archivoltten. Het middelste heeft een dubbele deur met ijzerbeslag onder de latei, met in het tympaan een figuratief mozaïek van A. Federlee. Aan weerszijden van de hoofdingang twee nissen. De zij-portalen zijn een kleinere uitvoering hiervan, met enkelvoudige houten deur met ijzerbeslag onder latei met eveneens figuratieve mozaïeken van A. Federlee in het tympaan. Middendeel met twee rondboogarcaden met zuiltjes met dobbelsteen kapitelen, de reeksen afnemende in lengte.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Tweede geleding afgesloten door rondboogfries. Topgevel met dubbel rondboogvenster en deelzuilen, in geveltop klein rondvenster. Torens met 3 geledingen, de bovenste twee gemarkeerd door spaarvelden onder rondboogfries, daarbinnen smalle vensters, onder de tentdaken gekoppelde galmgaten met deelzuiltjes.

Rondboogfries langs gehele zijgevel, evenals steunberen en rondboogvensters van diverse grootte.

Tien traveeën lang interieur, waarbij scheiding tussen middenschip en lagere zijbeuken wordt gevormd door ronde scheibogen rustend op samengestelde bakstenen pijlers met kunststenen kapitelen en zwarte natuurstenen basementen. Houten tongewelf boven het schip, rustend op een samenstel van houten korbelen en consoles met driepasmotieven op kunststenen blokkelen. Lichtbeuk met rondboogvormige vensters. Westzijde met ingangsportaal met kruisribgewelven, gescheiden van middenschip door drie ronde bogen, waarboven de orgeltribune. Tussen de middelste boog een smeedijzeren hekwerk. Aan de oostzijde de vijfzijdige koor waarin een hoger gelegen koor met roosvenster, en rondboogvensters aan weerszijden.

Het gehele interieur is gepleisterd en voorzien van muurschilderingen van A. Federlee met geometrische en christelijke motieven, ondermeer aan de westzijde David en St. Caecilia op de zwikken onder de orgeltribune en Christus als Goede Herder op de triomfboog.

Voorts vloermozaiek in het koor. Voorts onder meer van belang: de oorspronkelijke houten banken met driepasmotieven, drie metalen kroonluchters, bisschopszetel in koor en beelden van Bonifatius en Willibrordus aan de westzijde.

Waardering

KERK van algemeen belang vanwege de architectuurhistorische waarde als karakteristiek en gaaf voorbeeld van neo-romaanse architectuur. Van cultuurhistorische waarde vanwege de verbondenheid met de geschiedenis van de Oud-Katholieken en is als kathedraal aangemerkt. In de bouwstijl houdt het kerkgebouw de herinnering aan de oude Mariakerk levendig en wordt, door bewust af te zien van neo-gotische vormtaal, uitdrukking gegeven aan de afscheiding van het Rooms Katholieke gedachtengoed.

Hoofdcategorie

Religieuze gebouwen

Subcategorie

Kerk en kerkonderdeel

Functie

Kerk

Monumentnummer*: 514258

Status rijksmonument
Inschrijving register* 17 mei 2001
Kadaster deel/nr 82638/35

Woonplaats* Utrecht
Gemeente* Utrecht
Provincie* Utrecht

Locatiennaam Utrecht
Locatieomschrijving Centrum

Kadastrale gemeente* Utrecht
Sectie* C
Kadastraal object*
Appartement aanduiding
Grondperceel 8249

Omschrijving**

Willemsplantsoen 3

Inleiding

In 1914 als PASTORIE bij de Oud-Katholieke kerk St. Getrudis gebouwd naar ontwerp van E.G. Wentinck in een aan Berlage ontleende stijl.

Omschrijving

Vrijstaande pastorie op L-vormige plattegrond van twee bouwlagen en pannen afgeplat schilddak loodrecht op de voorgevel, met steekkap voor topgevels rechts vóór en vooraan de zijgevels. De pastorie is verbonden met de kerk via een verbindingsgang aan de noordzijde. Vier traveeën brede bakstenen voorgevel, alle gevels met detaillering in geglazuurde baksteen, kunststeen, pleister en hout. De risaliet rechts in de voorgevel heeft een topgevel, die, evenals de topgevels van de zijgevel, voorzien is van imitatie vakwerk in Chaletstijl. Het linker deel van de voorgevel heeft een brede daklijst en overstek met consoles en daarboven een dakkapel. Aan alle zijden dubbele en enkele houten schuifvensters met glas-in-lood bovenlichten en kunststeen lateien. Tussen de vensters op de tweede bouwlaag in het rechter geveldeel een gevelsteen met het wapen van de oud-katholieke kerk.

Achtergevel met karakteristieke dakkapel met ondermeer lijst op klossen en gebogen fronton.

Waardering

Pastorie van algemeen belang vanwege de architectuurhistorische waarde als voorbeeld van een door Berlage geïnspireerde bouwstijl en vanwege de cultuurhistorische waarde vanwege de verbintenis met de naastgelegen Oud-Roomskatholieke St. Gertrudis.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Hoofdcategorie

Religieuze gebouwen

Subcategorie

Kerkelijke dienstwoning

Functie

Pastorie(F)